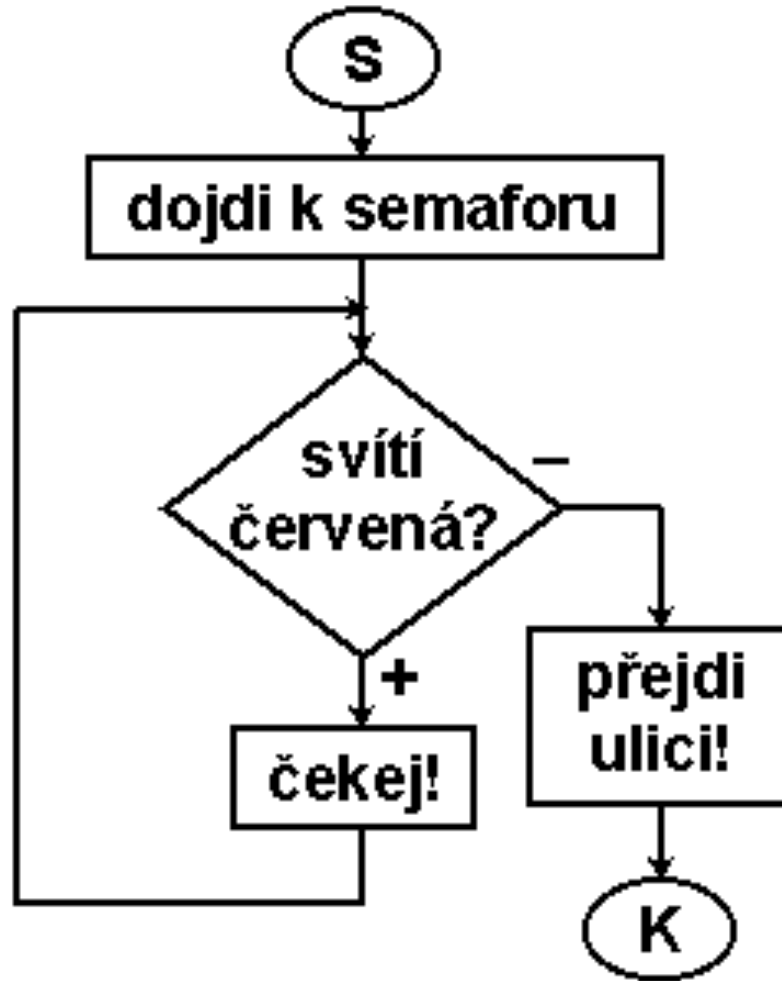

6. Formy a metody výuky

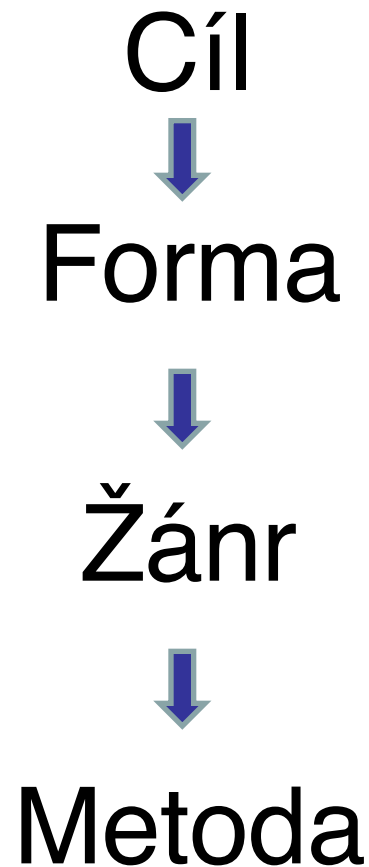
Pravým cílem výchovy a vzdělávání je dostat z lidí to nejlepší.

Mahátma Gándhí

Algoritmus plánování vyučovací hodiny

Algoritmus plánování vyučovací hodiny

Algoritmus plánování vyučovací hodiny

Cíl

Učebnice

Forma

Učitel

Žánr

Škola

Metoda

Třída

Organizační formy výuky

Uspořádání vyučovacího procesu

Organizační formy výuky

1. Individuální výuka
2. Hromadná a frontální výuka
3. Individualizovaná výuka
4. Projektová výuka
5. Skupinová a kooperativní výuka

1. Individuální výuka

- Nejstarší forma výuky
- Jeden učitel a jeden žák
- Jazyky, umělecké předměty, TV
- Chybí spolupráce mezi žáky
- Nákladná metoda

2. Hromadná a frontální výuka

- 16. a 17. století
- Snaha o ekonomizaci učení
- Výrazná role učitele
- Foucault *Dohlížet a trestat*
- Dodnes nejpoužívanější organizační forma

2. Hromadná a frontální výuka

Obsahuje tyto části:

1. Úvodní část (organizační zahájení hodiny, zápis do třídní knihy, cíl, motivace)
2. Opakování dříve probraného učiva
3. Výklad nového učiva
4. Opakování a procvičování probraného učiva, aplikace
5. Shrnutí a utřídění nových poznatků
6. Zadání a vysvětlení domácích úkolů

3. Individualizovaná výuka

- Daltonský plán
- Smlouva s učitelem
- Škola jako laboratoř
- „Daltonské hodiny“
- „Daltonský metr“
- Individuální vzdělávací plán
- MOOC

4. Projektová výuka

Projektová výuka není

- Referát
- Seminární práce
- Vypracujte heslo Karel Čapek
- Domácí úloha
- Jednoduchý úkol
- Křížovka

4. Projektová výuka

Projekt nepředkládá látku ve formě slovních formulací k memorování, nýbrž přináší podmínky, za nichž žáci zkouší svou podnikavost a rozhodování. Jistý stupeň nesnadnosti, jisté množství překážek, má v projektech udržet zájem žáků. Tam, kde jsou překážky, začíná myšlení. Projektem usiluje se o těsnou souvislost myšlení a praxe.

John Dewey

5. Skupinová a kooperativní výuka

Kooperativní učení je založeno na principu spolupráce při dosahování cílů. Výsledky jedince jsou podporovány činností celé skupiny a celá skupina má prospěch z činnosti jednotlivce. Základní pojmy kooperativního vyučování jsou sdílení, spolupráce a podpora.

Kasíková 1997

Žánry komunikačních situací ve výuce

- Výklad
- Drilování
- Recitace
- Diskuse
- Dialog

Metody výuky

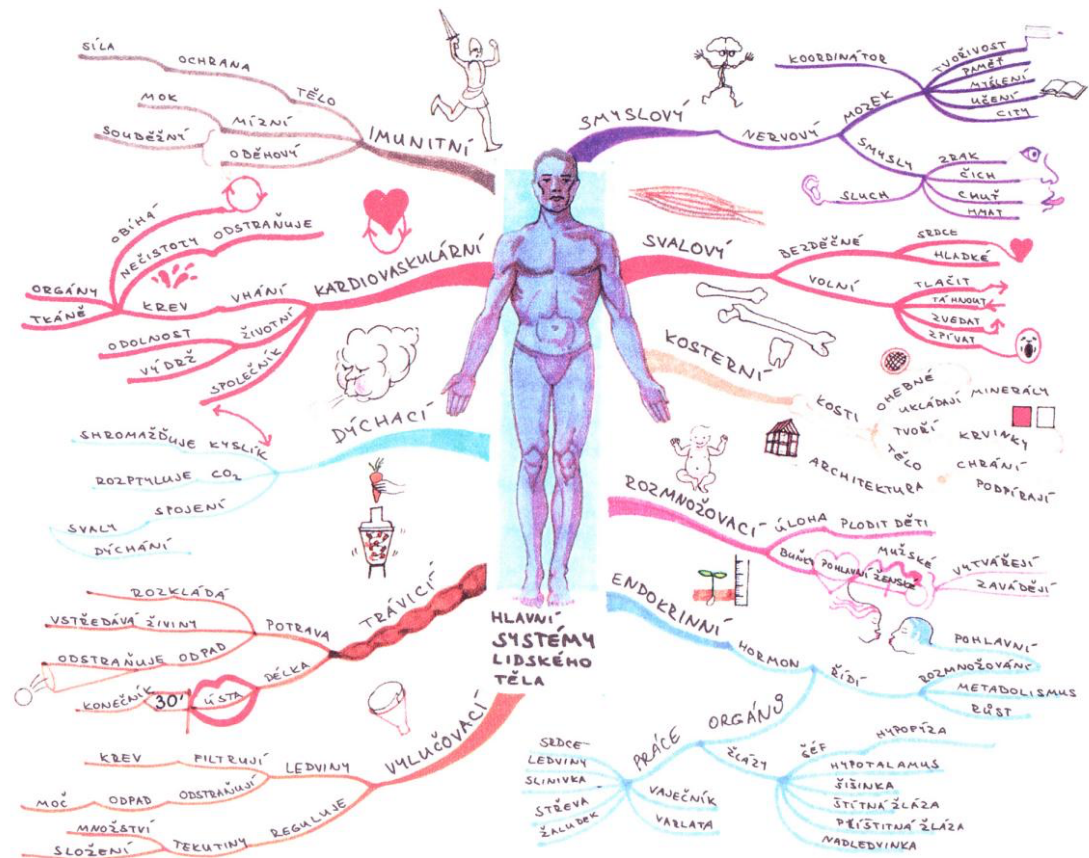
Jak?

Brainstorming

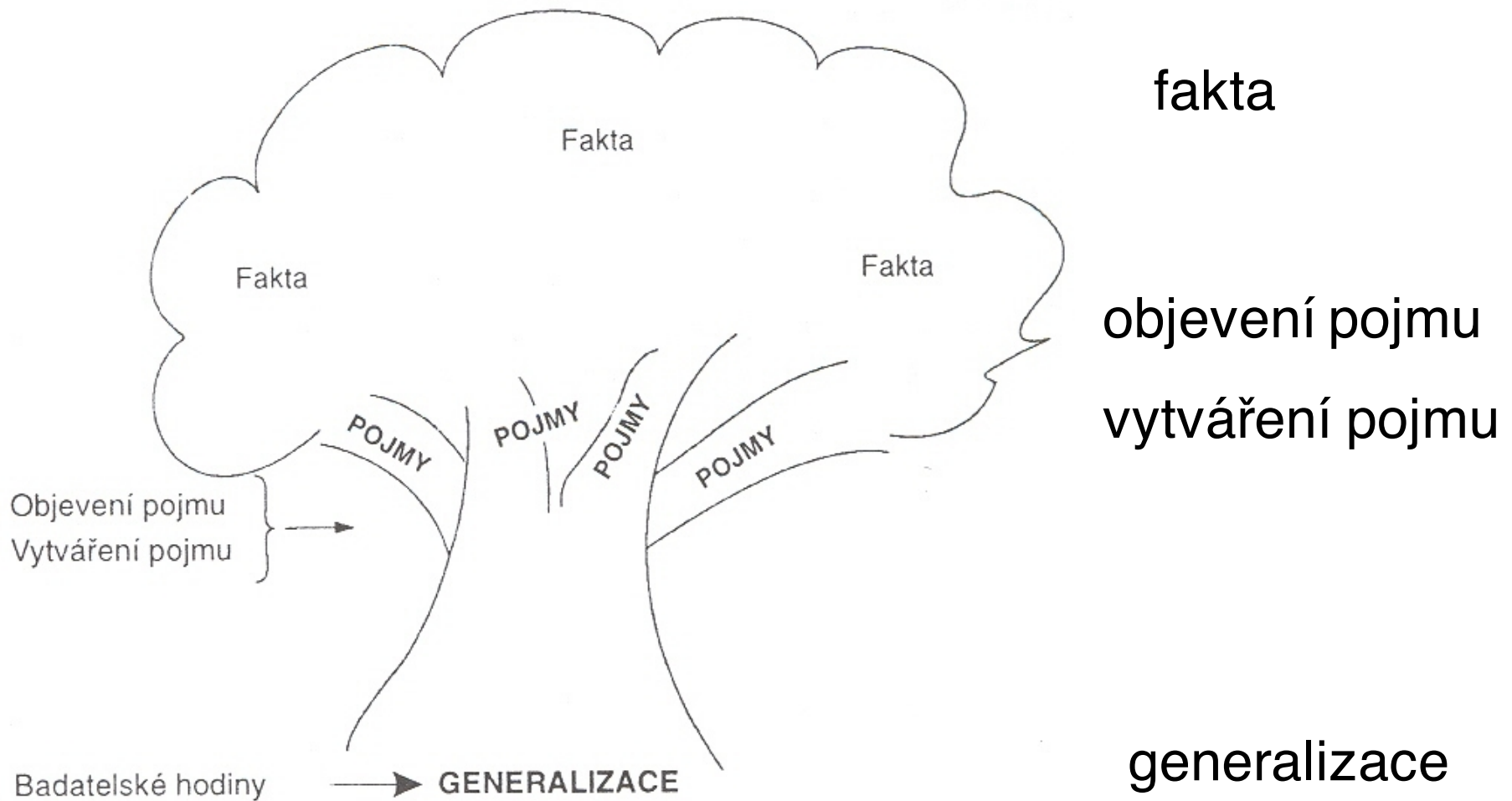
- Na začátku hodiny
- Vpravení se do tématu pro žáky
- Nepochybuje učení
- Učitel získá přehled o znalostech žáků

Buzan: Myšlenkové mapy

- Nelineární
- Grafická podoba usnadňuje zapamatování
- Snažší vysvětlení obsáhlejších konceptů

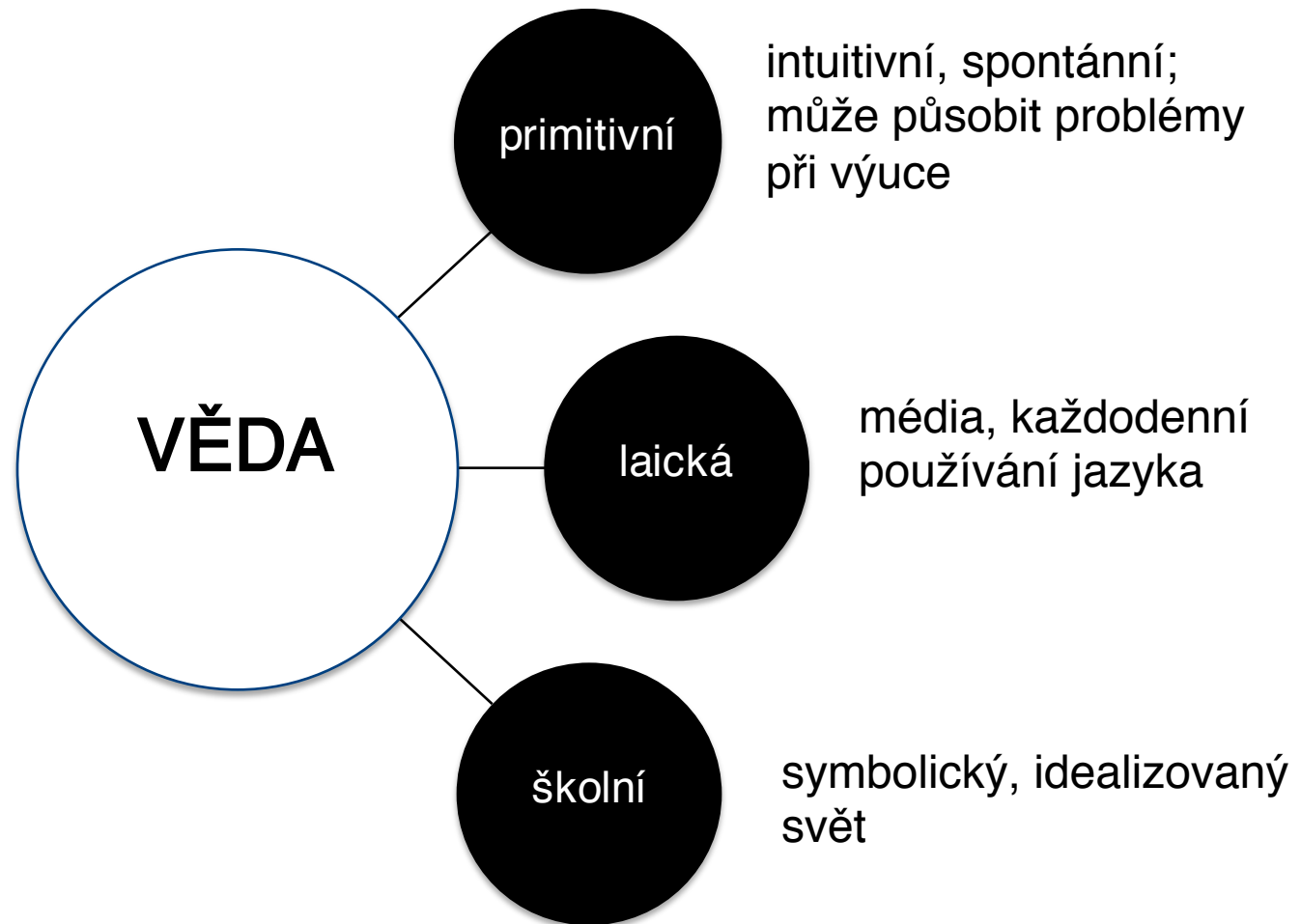
Bruner: induktivní poznání

Konstruktivistická výuka

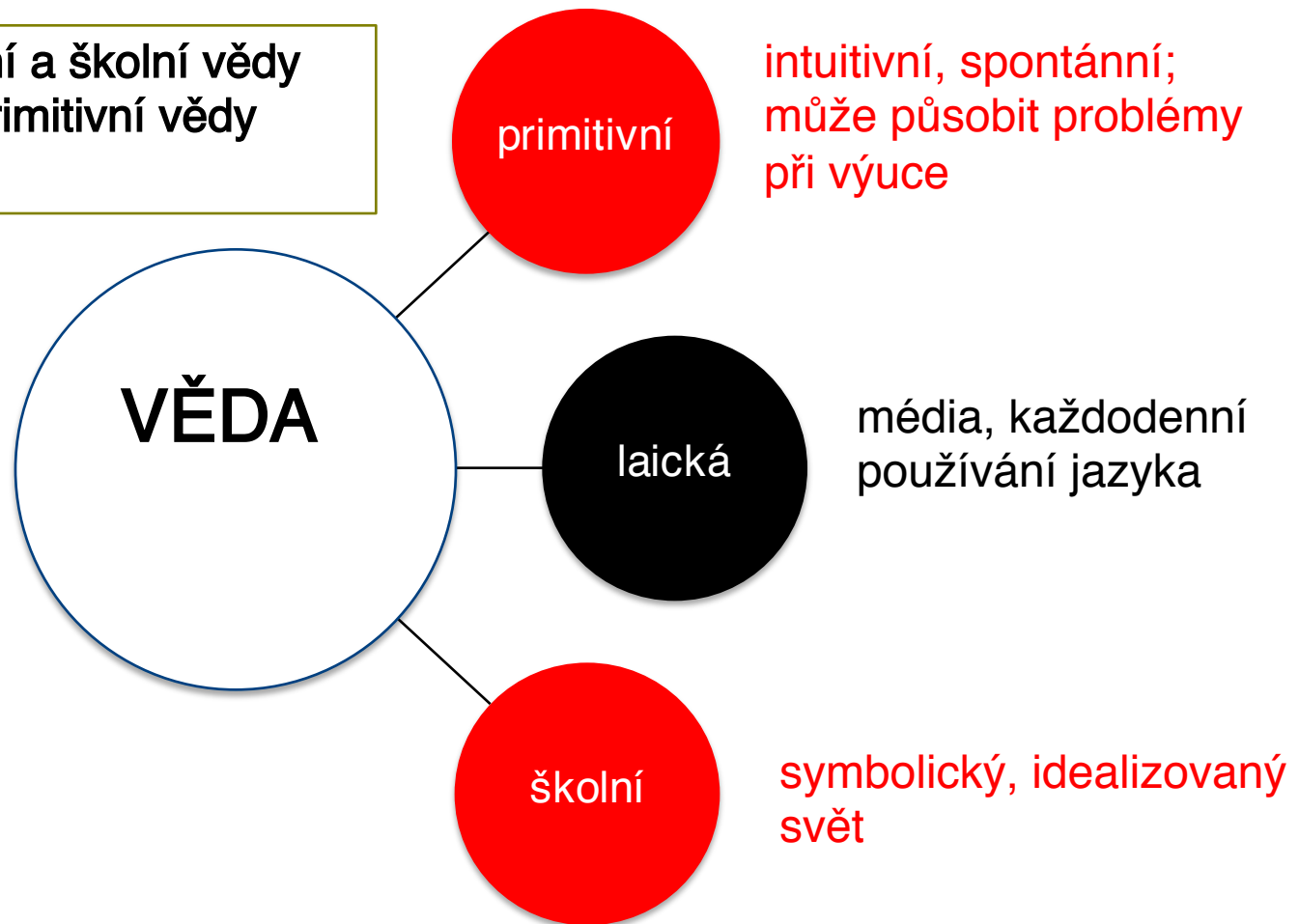
- Je třeba nezaměřovat se pouze na předávání informací žákům. Stejně, ne-li větší úsilí, by mělo být vynakládáno na propojování poznatků, kterými žáci již disponují.
- Myšlenka, že dáme dětem nějaké kostky či jiný materiál, necháme je samotné a když se vrátíme po patnácti letech, očekáváme, že vynalezli matematickou analýzu, nedává vůbec žádný smysl. Učitel je stále autoritou, stále učí.

Lowe: roviny ovlivňující kognitivní proces žáka

Lowe: roviny ovlivňující kognitivní proces žáka

Sbližování primitivní a školní vědy vyžaduje znalost primitivní vědy žáka.

Kritické myšlení

- Vzdělávat znamená učit děti myslet
- Kritické myšlení by mělo být **formální** povahy, to znamená nevázat se na obsahy, jde pouze o rozvoj struktury myšlení
- Žádná kritika společnosti

Kritické myšlení

Kritické myšlení

- zkoumání a ověřování všech tvrzení, která jsou předkládána k přijetí
- Nezávislé myšlení
- Produktivní myšlení
- Nestačí se naučit číst a psát

Metody kritického myšlení

Metody

- Volné psaní
- I.N.S.E.R.T.
- Podvojný deník
- Pětilístek
- Čtení v rolích
- Čtyři rohy
- E – U - R

Metoda I.N.S.E.R.T.

(Interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a psaní)

- Známa myšlenka: odškrtneme (fajfka)
- Nový poznatek: znaménko „+“
- Myšlenka, se kterou nesouhlasím: znaménko „-“
- Pojem, o kterém se chci dozvědět více: znaménko „?“

Metoda E-U-R

Třífázový cyklus učení (E - U - R)

- **Evokace:** studenti vyjadřují svoje znalosti a neznalosti tématu
- **Uvědomění si významu:** konfrontace studentova původního konceptu daného tématu se zdrojem nových informací
- **Reflexe:** studenti přeformulují své chápání tématu pod vlivem nových informací

Soutěžní debata

- Výměna názorů na předem dané téma
- Přesná pravidla
- Upoutání pozornosti žáků
- Pasivita žáka
- Neochota se na debatu připravit
- Jak ji hodnotit?

Výzkumy kooperativního učení

Kooperativní výuka je efektivní, když

- odměna za práci navíc
- každý žák má svoji zodpovědnost
- interakce tváří v tvář
- pozitivní vzájemná závislost
- úkoly mají více než jedno řešení

Kooperativní učení

Vhodné typy úloh

- Problémové úlohy
- Divergentní otázky
- Analýza, srovnání, syntéza, zkoušení, rozhodování, hodnocení, tvořivá práce
- Od strukturovaných zadání k méně strukturovaným

Kooperativní učení

- Velikost skupiny (2-5)
- Stabilní x Náhodné skupiny
- Stabilní skupiny nejméně měsíc
- Základní pravidla spolupráce
- Rozdělení rolí
- Reflexe procesu práce nakonec

Kooperativní učení: Freinetova moderní škola

- sociální učení ve skupinách
- volný text
- školní tiskárny
- korespondence
- kritika zúžení dítěte na racionální bytost

Příklady kooperativního učení

- Student Team: Achievement Divisions, STAD (Slavin 1994)
- Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) (Stevens, Slavin, 1995)
- Jigsaw (Aronson, Blaney, Stephen, Silces, & Snapp 1978)
- Group Investigation (Sharan, Sharan 1992)
- Learning Together (Johnson, Johnson 1999)

Práce s obrazovým materiálem

- Návodné body dopředu
- Opakované sledování
- Krátké ukázky
- Ne celé filmy
- Pozor na spolehlivost techniky

Práce s ICT

- E-learning (ELF – Moodle - IS)
- Digitální propast
- Motivační faktor
- Časová náročnost
- Digitální učební materiály (DUM na rvp.cz)

Zápis do sešitu

- Studenti jsou zticha
- Učitel má kontrolu
- Studenti mají jistotu
- Utrřídění myšlenek, opakování
- Časově náročné

Jak si vybrat metodu výuky?

Doporučuje se přihlížet zejména k následujícím kritériím:

- cíl hodiny
- cíl jednotlivých úkolů
- obsah učiva
- věkové a individuální zvláštnosti studentů (včetně složení třídy)
- materiální vybavení a organizační podmínky